

> Maritxu Benteria
eta kofraixa zaharra

KALAPUTXI

MUTRIKUKO HERRI-ALDIZKARIXA

32. alea 2004ko iraila

INIGO Marramendi

“
OZTOPO
ARKITEKTONIKO
ASKO DAGO
MUTRIKUN
”

> liburutegian aldaketak datorren kurtsorako

> MUGERTZA
TARRAK
aizkorak
zorrozuta

SÍ o... BAI?

Erantzuna Udal Euskaltegian

13 urte / 43 ezker /
Tutak los alabes /
Hizkuntza eskakizunak / Beka /
Hizkuntza eskakizunak

2004/2005eko EUSKARA IKASTAROAK

SÍ o...
BAI?

Eskaintza:

EUSKALDUNTZE maila guztiak, EGA, ALFABETATZEA, HIZKUNTZA ESKAKIZUNAK.

IKASTARO bereziak: GURASOAK, ENPRESAK, EGA ikastaroak larunbatetan, MINTZAPRAKTIKA ikastaroak, HIZKUNTZA ESKAKIZUNAK (Osakidetza, administrazioa, hezkuntza).

Erritmoa: Bi ordu edo ordu eta erdi egunean

Iraupena: Iraila - ekaina

ORDENAGAILU GELA: HEZINET, ordenagailu bidezko programa osagarria.

Matrikula epea: Irailaren 1etik 24ra

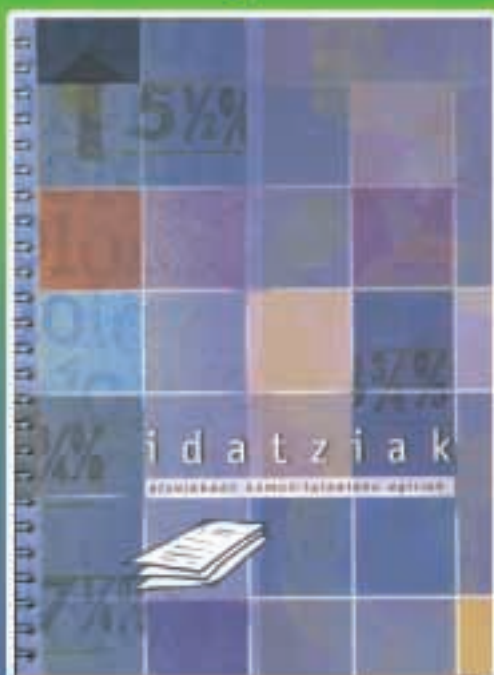
Beka sistema daukagu. Galde ezazu!

Bulego ordutegia:

9:30 - 12:30 eta 15:30 - 19:30

Luardo etxea. Sabanika jaitsiera, 4 - MUTRIKU
Tel. 943 60 30 94 - eusk.mutriku@udal.gipuzkoa.net

idatziak etxejabeen komunitateetako agiriak

EMATEN DIREN EREDUAK

- Bilera deiak eta aktak
- Bilerara joateko ordezkariak
  - Jakinaraztekoak
  - Ziurtagiriak
  - Errekerimenduak
- Balantze ekonomikoa
  - Errotuluak
  - Oharrak
  - Araudiak
  - Hiztegia

Etxepeko
komunitateentzako
eskuragarri
udal euskara zerbitzuan

Mutrikuko udala
Euskara batzordea

Tel. 943 60 32 44 - e-posta: euskara@mutriku.net

Kalaputxi hilabetekarixa

Argitaratzailea:

Karenka komunikazio elkarte
20830 MUTRIKU

Telefonoa: 943 60 34 68

e-maila: kalaputxi@topagunea.com

Laguntzailea: Mutrikuko udala

Tirada: 1.900 ale

Lege Gordailua: SS-787/01

ISSN: 1579-4792

Inprimategia: GERTU. Oñati.

Banaketa: Mutrikuko Institutuko azken mailako ikasleak

Mutrikuko
udala

Gipuzkoako
Foru Aldundia

Eusko
Jurlaritz

Aldizkari honek erakunde hauen dirulaguntza jasotzen du euskara bultzatzearren

Kalaputxi ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen eta iritzien erantzunkizunik.

Eskerrak ematen dizkizue aldizkari hau kaleratzea posible egin duzuen guztioi

Editoriala

Etorri bezala joan zaigu uda, isil-isilik eta azkar-azkar, eta Kalaputxi ere hemen dator, Malen aurretik joan zen bezala, isil-isilik eta azkar-azkar. Urte osoa dugu aurretik lanerako, urte oso bat aurretik irakurtzeko eta Kalaputxirekin gozatzeko.

Kalaputxiren laugarren urtea hasi behar dugun honetan, lehenengo egunetik esaten genuena esan nahi dizuegu berriz ere: Herritar guztiei adierazteko moduko zeozer baldin baduzue, ez zalantzarik egin eta Kalaputxira jo; gustura hartuko ditugu guztiontzat interesgarri diren gaiak, gustura agertuko idatzi nahi dituzuen gutunak, gustura erakutsiko etxean duzuen argazki zahar hori, gustura argitaratuko zuen elkartearen ekitaldien programa...

Azken batean, Kalaputxik herritar guztien erakuslehio izan nahi du, herritar guztiek erakusteko eta herritar guztiek ikusteko. Zuen zain gaude!

a u r k i b i d i a

Informaziua	4
Zeuk esan	5
Puri-purixan	6
Bi hitzetan	8
Kale inkestia	11
Lan giruan	12
Karenka	14
Historixa	16
Kirola	18
Kultura	20
Teknologixa berriak	21
Gizartia	22
Zorion agurrak	24
Argazki zaharrak	25
Agenda	26

INTERESEKO TELEFONOAK

OSASUNA

Anbulategia (Osakidetza)	943 60 43 00
DYA Mutriku	943 60 33 17
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00
Odol emaleen taldea	943 60 39 30
Javier Otxagabia botika	943 19 50 26
Lon Apraiz botika	943 60 32 50
Larrialdiak	943 461 111

ADMINISTRAZIO BULEGOAK

Udaltzaingua	943 60 70 48
.....	679 16 25 00
Udaletxea	943 60 32 44
Turismo bulegoa	943 60 33 78
Posta zerbitzua	943 60 30 44
Bake epaitegia	943 60 32 44
Epaitegia	943 60 70 49

IKASKUNTZA-IRAKASKUNTZA

Goizetako Izarra ikastola	943 60 36 75
San Miguel ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko Institutua	943 60 36 27
Udal euskaltegia	943 60 30 94
KZgunea	943 60 30 65
Musika eskola	943 60 37 80

GIZARTE ONGIZATEA

Gizarte Ongizate zerbitzua	943 19 50 81
Anai Arte jubilatuen egoitza	943 60 34 10
Mikel Deuna zaharren egoitza	943 60 38 71
Anaiarte jubilatuen egoitza	943 60 30 83

ZEBITZUAK

Taxi geltokia	943 60 35 11
Pesa	902 10 12 10
Eusko Trenbideak	902 54 32 10
Loiuko aireportua	905 50 50 05
Hondarribiako aireportua	943 19 23 47

BESTE BATZUK

Liburutegia	943 60 41 82
Kiroldegia	943 60 31 75
Frontoia	943 60 45 44

Autobusak

MUTRIKU – DONOSTIA – MUTRIKU

Mutrikutik	Astegunak	7:00 / 10:00 / 13:30 / 19:30
	Zapatuak	10:00 / 16:30
	Jai egunak	10:00 / 19:30
Donostiatik	Astegunak	8:00 / 11:30 / 14:30 / 20:30
	Zapatuak	11:30 / 19:30
	Jai egunak	11:30 / 20:30

MUTRIKU – BILBO – MUTRIKU

AUKERAK:

1. BIZKAIBUSen autobusa hartu Ondarroan:
1- 6:10ean hasi eta 20:10 arte orduro.
2- 6:40ean hasi eta 19:40 arte orduro.
2. PESArean autobusa hartu Eibarren, haraino Euskotrenen

ONDARRUA - MALLABIA - ONDARRUA

Ikus Kalaputxi 13. orria

Trenak

Tren guztiak, adierazitako lehenengo ordutik aurrera, **ORDURO**

DEBA – DONOSTIA – DEBA

Debatik	6:44-7:44-...-21:44
Donostiatik	5:47-6:47-...-20:47
Jai egunetan 8:44etan hasiko dira	

DEBA – BILBO – DEBA

Debatik	6:43 -7:43 -...-20:43
Bilbotik	6:00 -7:00 -...-20:00
Jai egunetan 8:43etan hasiko dira	

DEBA – EIBAR – DEBA

Debatik	6:43 / 7:43 / ... / 21:43	Jai egunetan, 8:43etan hasiko da
Eibartik	6:13 / 7:13 / ... / 21:13	Jai egunetan, 8:13etan hasiko da

Zaintzako Botikak (Mutriku – Deba)

IRAILA

13tik 19ra	Barrera (zapatu goizean, Jabier Otxagabia)
20tik 26ra	Jabier Otxagabia
27tik...	Portillo (zapatu goizean, Lon Apraiz)

URRIA

...3ra arte	Portillo (zapatu goizean, Lon Apraiz)
4tik 10era	Lon Apraiz
11tik 17ra	Barrera (zapatu goizean, Jabier Otxagabia)
18tik 24ra	Jabier Otxagabia
25etik 31ra	Portillo (zapatu goizean, Lon Apraiz)

IBARPLAS

Zure neurrirako leihoak,
kalitatez jarritako eta bukatutakoak!

Pol. Ind. Itziar-Tel: 943 199 226 - Fax: 943 199 196
Web orria: www.ibarplas.euskalnet.net
E-maila: ibarplas@ibarplas.euskalnet.net
20829 ITZIAR (Gipuzkoa)

Gogoratu gutun guztiek agertu behar dutela nork idatzita datozen, nahiz eta ezizenez, inizialez edo bestela sinatuta argitaratu. Ez da argitaratuko norena den agertzen ez duen gutunik.

Utzi esateko duzuna Barrenkalea, 12 - beheko buzoian edo kalaputxi@topagunea.com helbidean.

UDALETXIA ALA BATZUN ETXIA? UDALTZAINGOA ALA POLIZIA ERREPRESIBO BAT? ADMINISTRARIA ALA MORROIA? ALKATIA NORENA, DANA ALA BATZUNA? HAU IRAKURRI TA GERO ZEUEK ERANTZUN.

2004ko urtarrilak 17, zapatua, arratsaldeko 6ak.

Atxitxin kaleko pibotiak zabaltzen ditut, udaletxeak emandako giltzarekin, familiko lokalera sartzeko, bertatik gauza batzuk hartzeko ("karga deskarga" lanak). Kotxia ahalik eta traba gutxien egiten duen lekuan aparkatzen det.

Lokalean nagoen bitartean, 5611 zenbakidun polizia pasatzen da bertatik eta 50.000 pta.ko multa ipintzen dit, zirkulazioa larri oztopatzeagatik eta multan adierazten du, ni bertan ez nagoela. GEZURRA! ni lokalian nitzan eta zapatuan eguerdiko ordu bietatik asteleheneko goizeko 7ak arte kale hori itxita dago kotxientzat.

Martxoak 30, multa jaso eta udal polizia buruarekin jartzen naiz harremanetan, bere erantzuna da, "pliego de descargo" bat egin behar dudala.

Martxoak 31, multa jarri zidan poliziarekin tope egiten det eta oso erneatuta, normala den bezala 50.000 pta.ko multa jarri zidalako, "que te venga el doble de mierda a ti y a la H.P. de mi hermana (udal polizia burua)" esan nion.

Egun horretan bertan, multa jarri zidan poliziak berak espedienteak irekitzen dit udaletxian.

Martxoak 31, udaletxeko administrariari bi ziurtagiri eskatzen diot, :

1.- Multa jarri zidaten egunian kotxientzat kalea itxita zegoela, adierazten duena.

2.- Nire familiak piboteak irekitzeko giltza duela udaletxeak emanda, adierazten duena.

Apirilak 1ean nere koinata ziurtagiri bila joan eta administrariak hau erantzuten dio: *udaletxia eta nere lankidea den poliziaren kontra joaten lagundu biharko dizut gainera.*

Bere betebeharrak zeintzuk ziren gogorazi eta gero lortu nituen ziurtagiriak.

Ekainak 4an egindako 2. "pliego de descargo" ari hau da Eusko Jaurlaritzatik emandako erantzuna: poliziak bidali duen espedientearen arabera errespeto falta, kontrako norabidean sartu izana, 200 metro "martxa atrasian" joan izana eta kotxea Goitibehera tabernako sarrean aparkatuta zegoela eta ez familiako lokal ondoan eta gainera ni tabernan nengoela kafe bat hartzen. GEZURRA BERRIRO.

Horrenbeste injustiziaren aurrean alkatearekin ordua hartu nuen. Ekainak 9an alkate Jaunarekin hitz egin ondoren hau da jasotzen dudana erantzuna:

Nik ezin det ezer egin, ezta poliziari ezer esan, beraiek dira nor nahi dituzten espedienteak irekitzeko beraiei iruditzen zaien herritarrei eta hauek sekretupean egoten dira zuzenean norbaiten kontra erabiltzen ez diren bitartean.

Niri irekitako espedienteak Eusko Jaurlaritzan nere kontra ibili zenez, eskatu egin nion eta bere erantzuna *idatziz eskatu* izan zen.

NERE BURUARI GALDETZEN DIOT:

1) Zertarako ematen du udaletxiak "karga deskarga" egiteko pibotien giltzak, erabili ezker 50.000 pta.ko multa jartzen badu?

2) Zeinentzako egiten du lana idazkariak, agiriaren bat eskatu ezker ez ematen saiatzen bada?

3) Bere lanposturako gaitasunik ba al du polizia buruak?

4) Zer dela eta ez dute polizia hura karguz igotzen edo ez du dominarik jasotzen? Kontuan izanda daukan memoria eta irudimena merezi ditu. 3 hilabete pasatu ondoren multa jarri zidanetik beste hainbeste zehaztasun gogoratzen ditu, 1.go multan jarri ez zituenak.

5) Zertarako ematen diogu botua Alkate Jaunari, bera ez bada kapaz bere langileak egindako injustiziak konpondu eta profesionaltasun-ganora pixkatu ipintzeko udaletxian.

RAQUEL LEGARDA

HAITZETARA JESTEKO BIDIA

Udan, egun batian, erabaki nuen haitzetara juatia, maria beheara zegoela aprobetxatzia pentsatu eta haruntz abiatu nitzan, baneukan gogua jakitze-

ko nundik ote zan oraingo pasabidia. Aillegatutakuan ba, lasai begira-begira ia nundik ote zan juan nitzan, harik eta ikusi nuen arte dana burdin-hesiz josia zegoela eta bukaeran metalezko ate bat. Zer egin? Ez neukan beste erremediorik metalezko ate haren gainetik edo azpitxik pasatzia baiño. Eta halaxe egin nuen, baiña oso deseroso gauza galeraziren bat egingo banu bezela. Gero berriz gorunkuan berdin, orduan bai, asmatu nuen atia irikitzen. Hau komentatzen, beste batek esan zidan berak ere sentipen berdina eduki zuela eta gainera aurtza egin ziola batenbategi. Beste batek ezetz, lasai asko pasatu zala, atia iriki eta arazorik gabe pasa ahal dala, ...

Iruditzen zait hau argitzia garrantzitsua dala. Bi gauza: Bat, itxitxa egon arren arazorik gabe atia iriki eta pasa ahal degu. Eta bi, benetan erabaki dute pribatua dala eta handik pasatzerik ez dagoela. Baiña hara goazenak hori jakin egin behar degu. Ez nuke nahi egia bigarrena izatia. Orduan, holako galderak etortzen zaizkit burura: Zela itxi leike haitzetako bidia, millaka lagunek urtetan ibilli duena? Jendia pasatzeko besterik ez bada, zela ezin leike konponbiderik aurkitu? Mendiko bidetan beti egon dira atakak animaliak ez pasatzeko baiña albotik edo mailla atari ipiñiz beti ulertu degu handik pasatzia bage-neukala. Ia dakixan batenbategi erantzutzen digun hau zela dan jakin eta zallantzak uxatzeko.

Bide batez, udaletxiari esan nahi nioke egunen batian ezbeharren bat gertatuko dala haitz gainera dijuan bide eta eskailleretan. Hain dago gaizki! Inoiz egoki ere egon izan da bide hori baiña gaur egun errukigarri dago. Ondo ipintzeko esatia asko eskatzia al da?

Amaia A.E.

IRAKURLEEI OHARRA:

ZEUK ESAN atala nahi duen guztiak erabil dezake esateko, galdetzeko, eskatzeko, kexatzeko... baina ez ahaztu Kalaputxiko erre-dakziora **bidalitako gutun guztiak IZEN-ABIZENAKIN sinatuta etorri behar direla**; bestela ezin ditugu argitaratu.

Gero, bidaltzaileak ez badu nahi izen eta abizenak jakiterik ez dira argitaratuko eta inizialekin joango dira gutunak.

Ur zik

**Ezertan hasi aurretik, ar
araztu aditzak garbitu eo
gora dituzten herrieta**

Azken ukituak ematen harrapatu ditugu; oraindik urak bertara eraman gabe, baina Gipuzkoako Ur Kontsortzioko ustiapen zuzendariak emandako azalpenei esker badakigu, gutxi gorabehera behintzat, nola funtzionatuko duen.

Kamino berriko obrak aprobetxatu dira hodi edo tubo berriak sartzeko eta, orain, hodi horiek elkartu egin behar dira ur hondakin guztiak araztegira eramateko. Lan horrekin herri barruko ur zikin guztiak jasota geldituko dira. Esan beharra dago Mijoako arrain kontserberek euren araztegia daukatela eta ur hondakin industrial horiek ez direla araztegi berrira ekarriko; araztegi honek ez du eta ur hondakin industrialik tratatuko. Baina Saturran eta Pikupeko etxeetako urak bildu eta bertara bonbeatuko dira.

Epe aldetik, ekainaren hasieran ura sartzea espero zuten arren, huelga zela eta bestelako kontuak direla, Kalbaixuak izango dira ura sartzerako. Ura sartu ondoren, depuradora martxan ipintzeko, denboralditxo bat behar da mikroorganismoak eta martxan jartzeko. Etekin ematen hasteko, beste pare bat hilabete edo beharko ditu. Mikroorganismo horiek baldintza jakin batzuk behar dituzte (tenperatura, nutrienteak, oxigenoa e.a.) Eta behin sortu ondoren, "bitxo" horien lana izango da zikin organiko guztia jatea.

**Bainu sasoian, ura desinfektatu
egingo da itsasora
isuri baino lehen.**

Araztegi honetan etxeetako ur hondakinak garbituko dira, baina sistema honek ez du balio isurketa industrial eta toxikoak garbitzeko. Horrelakorik gertatuko balitz, mikroorganismo garbitzaile horiek desegingo lirateke eta berriz ekin beharko litzaioke... Kantitate aldetik ere, euri jasa handi bat gertatuko balitz adibidez, ekaitzetako tankearen edo "alibiaderoaren" bidez aterako litzateke hartu ezin duen ura. Dena dela, ekaitz handiak aparte

**Airea tratatuko dute, barruko
usain txarra
kanpoan ez somatzeko.**

lagata, euri zaparrada normalak jasotzeko gai izango da.

Egin dezagun uraren bidea. Ura tankera sartzen denean, bahe batzuetatik pasatzen da; ondoren, urari haizea sartuta, hondarra eta koipeak banatzen dira (hondarra hondoan eta koipeak azalera) kontzentradore batzuen bidez bildu eta kontenedorera botatzeko. Lehendabiziko gune honetan flotanteak, solidoak, hondarra eta koipea kenduko dizkiote urari. Hasierako fase honi aurretratatamendua deritzo eta gehienez 160 litro segunduko hartuko ditu.

Ondoren datorrena fase biologikoa da: ura erreaktore biologikora pasatzen da eta hor kenduko zaio materia organikoa. Tanke horretan dauden mikroorganismoek urak dakarren hondakin biologikoa "jaten" dute eta horren eraginez sortutako "flokuluak" dekantazio sistemaren bidez biltzen dira: ur garbitua alde batetik eta

aparra UDAZKERA
IRITSI DA!

JANTZIAK - PITXIAK

Erdiko-kalea, 29
Tfn.: 943 60 45 94

20830 MUTRIKU
(Gipuzkoa)

NEREA ETXEA

senda belarrak
dietetika
kosmetika naturala
kontsulta naturalista
pixu kontrola

Erribera kalea, 9 - Tel. 94 683 26 78 - ONDARROA

rinen araztegia

aztegi hitzak depuradora adierazten duela argituko dugu; izan ere, lo purifikatu esan nahi baitu. Legediaren arabera, 3.000 biztanletik an ur zikinen araztegiak eraiki behar dira. Gure herrikoa amaitu amartuta egongo dela eta bertan izan gara.

lohiak bestetik. Hemen, gehienez, 40 litro segundoko tratatuko dira. Horrela garbitutako ur hori itsasora botako da.

Mutrikuko araztegiak, dagoen lekuan egonda (itsasertzean, bainurako lekuan...) beste gehigarri bat ere badauka. Izan ere, garbitutako ur horrek desinfektatu beharra dauka "coli" ugari izaten dituelako. Hori dela eta, uda garaian, argi ultramorea edo "ultravioleta" sistema erabiliko da ura itsasora isuri baino lehen desinfektatzeko.

Usain arazorik sortu ez dadin, berriz, hodi batzuek hartuko dute barruko haize guztia, bentiladore batzuen bidez ontzi berezi batzuetatik pasatzeko eta, horrela, bertako azido eta erreaktiboen eraginez, usain txarra kenduko zaio aireari. Horretaz aparte, planta honek daukan beste gehigarri bat fosforoa eta nitrogenoa kentzeko sistema da; oso araztegi konpletoa da, beraz.

Lohiak zabortegietara eraman ahal izateko deshidratatu egin behar izaten dira eta horretarako ere jarri dute prentsa eta filtro sistema bat, ur guztia kentzeko. Urari kendutako lohi edo basa hori ongarrizat erabiltzen omen dute zenbait lekutan. Dirudienez, metal astunik izan ezean, balio du lurra ontzeko eta, jakina, Mutrikun etxeetako ur hondakinak bakarrik jasoko dituenek, ez luke horrelako osagarririk izango.

Planta guztia automatizatuta dago eta datu guztiak Donostia, Deba eta Elgoibarren jasoko dituzte. Langile bat egongo da egunero bertan, nahiz eta Elgoibarren izango duen zentroa; bertan egingo dutelako araztegi nagusia. Bonbaren bat hondatu, argindarra eten edo isurketa toxikoren bat gertatuko balitz, berehala jakingo lukete Donos-

Makinarik zaratatsuenak zarataren aurka babestutako geletan sartu dituzte.

tian ordenadorez jasotzen dituztelako datu guztiak. Hala eta guztiz ere, langile batek egunero eraman beharko du Mutrikuko kontrola: makinak zaindu, lohiak antolatu, mantentze lanak egin... Herriko gazte bat hartu dute horretarako: Keoma.

Ez da lan erraza araztegi baten funtzionamendua irakurtze hutsarekin ulertzea, ezta? Ba, ikustea gustatuko balitzazu, irakurle, jakin ezazu jendeari erakusteko asmoa dutela eta horretarako egun eta ordutegien berri emango dutela. Erne ibili, beraz; merezi du eta!

kutxa
gizarte ekintza

DANTZARIAK DANTZARI

Hil honen hemeretzian Mutrikun Euskal Jaia izango da eta gure herriko Gure Ametsa dantza taldeko dantzarekin batera jardungo dute hainbat herritatik etorritako dantzari gazteek. Egun ederra herritar guztiok euskal dantzez gozatzeko. Gainera, Gure Ametsa dantza taldeko 36 dantzarik Zarautzko eta Oñatiko Euskal Jaietan hartu dute parte iraileko lehenengo bi asteburuetan.

Datorren urtean, 2005 urtean, Gure Ametsa Dantza Taldeak 40. urteurrena izango duela eta, ederra litzateke gure herriko haurrek eta gazteek dantzarekiko interesa agertzea eta betidanik euskal kulturaren adierazle garrantzitsuenetakoa izan den dantza gure herrian ez desagertzea. Geure eskuetan dago.

50 URTE 50 GAILUR

Irakurleok jakingo duzue, Burumendi Mendi Elkarrekin hamar urte bete ditu aurtengoan. Uda aurretik ekitaldi batzuk prestatu eta burutu ziren eta uda ostean ere ekitaldiekin jarraitzekoak dira Burumendikoak.

Irailaren 26an, igandea, Burumendi Mendi Taldekoek Euskal Herriko 50 gailurretara iritsi nahi dute eta gailur horietako buzoi guztietan gure herriko elkartearen txartela utzi. Horretarako, Burumendiko lagunek deia egin dute ekitaldi horretan parte hartu nahi duten guztiak parte hartzera animatuz.

Egun horretarako planik eginda ez baduzu, hortaz, aukera aparta duzu, irakurle, mendian egun ederra gozatzear gain herriko elkarte horri bere helburua betetzen laguntzeko. Aurrez, 50 igoerak egoki antolatzeko, deitu zure interesa agertzeko ondoko telefonoetako batera: 943 607 131 edo 636 782 601.

Bestalde, Burumendikoek jakinarazi digutenez, Kalbaixo gainean uda aurretik jarritako buzoiaren pintada batzuk agertu dira. Ea, bada, mendia eta mendikoak errespetatzen ikasten dugun behingoz!

KANPOTAR ASKO GURE HERRIAN

Aurtengo udan askotan komentatu dugu mutrikuarrok kanpotar asko zebilela gure artean. Turismo bulegora jota, adierazi digute bertatik uztailean 1.022 bisitari eta abuztuan 2.926 bisitari pasatu direla mundu guztitik etorriak. Euskaldunak asko izan dira, barruko turismoa deritzon baina gehienak kataluniarak eta frantziarrak. Bitxikeria moduan, esan Japonia puntatik etorritakoak ere izan direla gurean. Aurten, gainera, erromes jende dextente pasatu da Mutrikutik kostako bidetik Santiagora bidean.

Herriko kanpinetan ere betekada izan da aurtengoan eta egun batzuetan, batez ere abuztuan, abasto eman ezinik ibili direla ere adierazi dute.

Zalantza gabe, gure herria gustuko dute kanpotarrek eta urtetik urtera gero eta gehiago dira Gipuzkoako txoko txiki honetara erbestetik datozenak.

ETXEJABEEN KOMUNITATEETARAKO IDATZI EREDUAK

Urriaren hasieran Euskara udal batzordeak UEMArekin batera jabekideen komunitateetan gehien erabiltzen diren idatziak biltzen dituen liburuska jarriko du interesatuta dauden etxepeko komunitateen eskura. Liburuan aurkituko direnak, labur esanda: Bilera deiak eta aktak, ordezkaritza-agiriak, jakinarazpenak zein ziurtagiriak, errekerimenduak, balantze ekonomikoak, errotuluak, oharrak, araudiak eta hiztegitxoak.

Etxepekoen batzar eta eginkizunetan lagunduko dizun liburuska hau eskatzeko, udaletxeko erregistroan urriaren 4tik aurrera emango dizuten fitxa betetzea besterik ez duzu. Ondoren, etxean jasoko duzu liburua. Nahi duenak e-postaz ere egin dezake eskaera euskara@mutriku.net helbidean.

Aitzakia gehiago ez da egongo etxepekoen batzarren ondoriozkoak euskaraz egiteko.

INDUSKETAK ASTIGARRIBIA ALDEAN

Azken urteetan bezala, aurtengo udan ere gurean izan dira Munibe taldeko eta EHUKo arkeologoak eta baita ARANZADIkoak gure herriko barruak aztertzen. Aurreko lau urteetan egindako lanari segida ematea helburu hartuta jardun dute bi taldeek, bata Zerratuko kobazuloan eta Astigarribiako elizaren inguruan bestea. Zerratun duela berrogei mila urteko gizakiaren aztarnen bila eta Astigarribian X. mendeko gizakiaren aztarnen bila.

Gauza handirik ez omen dute aurkitu aurtengoan eta bukatutzat eman dute landa-lana. Hemendik aurrera, bulegoko eta laborategiko lanak hartuko du garrantzia eta pare bat urte barru izango omen ditugu aurkitutako guztiaren berri.

Bestalde, bi indusketa horiek amaitu dira, baina hirugarren talde bat, Mikel Sasieta buru dela Munibe taldeko arkeologoen osatua, Kalbaixotik Astigarribia alderako malda bateko aitzulo batean jardun dute lanean eta fauna arrasto ugari eta aberatsak aurkitu omen dituzte. Datorren urtean ere itzultze-koak dira, Udalaren eta Foru Aldundiaren laguntzarekin.

IRAILAREN 10ean SAMIKOLLAKE JAIK

Oso urruti ez dagoen garai batean, Mutrikun orain ezagutzen ditugun jaiez aparte, kale desberdinetan ere egiten zen ospakizunik. Adibidez, San Gil kalean, San Agustinen edo Samikollan.

Samikollako jaia irailaren 10a da, San Nicolas de Tolentinoren eguna, eta garai hartan goizean meza entzun ondoren arratsalderako lagatzen ziren umeentzako jolasak. Han, zaku karrera, itxulapiko apurtze eta beste hainbeste jolasetan ibiltzeko aukera izaten zuten umeek.

Aurten Samikollan, urtero bezala, meza goizeko 11etan ospatu da eta gero, auzokoek prestatutako pintxo, salda eta edariak atera dira bertan zeudenen gustagarri. Aurten gainera, Azpillagak auzoari buruz botatako bertsoak entzun ahal izan dira.

Nahiz eta orain umeentzako jolasak antolatzen ez den, eskertze-koa da auzokoek egiten duten lana urte guztian ermita garbitu eta txukuntzen, eta urtean behin egun hau aprobeztatuz elkarrekin une goxo bat igarotzeko egiten duten ahalegina.

ERROPA ZAHARRAK APROBETXATZEN

Duela pare bat hilabetetik Euskadiko Kutzaren (labo-rala) aurrekaldean eta Caritaseko lokalaren sarreran, bi edukiontzi edo kontenedore berri jarri dira. Hauetan erropa zaharrak edo behar ez ditugunak jasotzen dituzte, zuntzen (fibra) berreskuraketa eta birziklaketarako. Ontzi hauetan erropak bakarrik sartu behar dira poltsa txikitan gordeta eta ez da zakarrik bota behar, bestela erropak ondatuko dira eta!

Hemendik aurrera, erabiltzen ez ditugun erropak armairuan lekua kentzen eduki beharrean badaukagu non utzi, honela birziklapenaren munduan pausu bat aurrera eginez.

ERABILITAKO OLIOA BILTZEN

Debabarrena Mankomunitateak antolatuta, kamioi bat dabil eskualdeko herririk herri herritarrek erabilitako olio zaharra jasotzen. Ekologiak garrantzi handia hartzen ari den garaiotan, herri administrazioak kontzientzia hartzen ari direla dirudi eta gure ingurunea zaintzeko neurriak hartzen ere bai.

Bitartekoak jarrita, hurrengo pausua herritarrok erantzutea izango da. Horretarako, hilero, kamioia Txurruka plazan izango da hileko hirugarren martitzenean, goizeko 9etatik ordu bata arte.

Askotan entzuten da administrazioa astuna eta geldoa dela, baina herritarrok ere gure ohiturak aldatzen ez gara oso abilak. Saia gaitezen olio zaharra arraskan behera bota gabe potoetan gordetzen eta bilketa-kamioira hurreratzeko

BERTAN 1000 € ZOZKETAN

Uztailaren 21ean arratsaldeko 20:15etan egin zen BERTANeko zozketan Alaitz Alberdi suertatu zen 1.000 euroko txekearen irabazle. Dirua hamabost egunetako epean BERTAN Elkarteko partaide diren dendetan gastatu behar zuen.

NEGURAKO BIHAR DITXUZUN GAUZAK EROSTEA, MUTRIKUKO DENDETA ALA KANPOA JUTEN ZEA?

IÑAKI LEZERTUA, 41 urte

Erropak, adibidez, batzuk Mutrikun eta beste batzuk Ondarruan erosten ditxut, segun zein edadeko umientzat Mutrikun ez dezulako erropaik topatzen. Umientzako eskola liburuak hementxe.

AGURTZA BARRENETXEA, 43 urte

Nik Ondarrun eta Mutrikun. Erropak lehenengo geure dendan beidatzen ditxut eta gero Mutrikuko dendetan. Liburuak ikastola bertan ematen dixue.

IÑAKI FERNANDEZ, 51 urte

Jateko gauzak hementxe eta erropa gehixenak Mutrikun. Inoiz hemen topatu ezinian ibili geanian Donostia ere jun izan gea, baiña bestela ez. Umientzako liburuak ere hementxe.

MIREN ARRIZABALAGA, 39 urte

Gehixenetan Mutrikun. Eguneroko gauzak, batez ere jatekoa, hementxe eta erropak kanpuan, inoiz "zentro komertzial"etan ere bai.

FEDERICO HERRERO, 47 urte

Erropia erostea andria juten da, bai kanpoa bai hemengo dendeta. Kanpoa juten danian denda txiki eta haundixeta. Ni oaintxe bertan frantses ikasten nabil eta bihar ditxuten liburuak Frantzian erosten ditxut.

XABIER URANGA, 40 urte

Normalian Mutrikuko dendetan erosten ditxugu. Kanpoa oso gitxi ertetzen deu, inoiz Garbera eta holakota juten gea, baiña erosketak eitxea baiño gehixo egun pasa. Liburuak hementxe erosten ditxugu.

AMAIA PAGOAGA, 34 urte

Gehixena kanpuan, batez ere erropak. Kanpoa "zentro komertzial"eta juten gea erosuo dalako, behin hara aillatu eta leku baten eitxen ditxuzu erosketa danak. Liburuak, berriz, Mutrikun.

VERONICA GAZAGAETXEBERRIA, 35 urte

Liburuak Mutrikun eta bestelako gauzak Eroski baten eo kanpuan. Erropak normalian kanpuan, hala ere Mutrikun gero ta denda gehixo do eta lehenengo hementxe beidatzen det, bihar detena baldin bado, bertan erosten det eta bestela kanpuan.

MARITXU BENTERIA ET

Maritxu bolalekuan

Kofraixan elkartu gara orduko bizimoduaz jarduteko eta emozioa eta oroitzapenak berehala agertu zaizkio oraingo museo eta orduko bizilekura sartu garenean: "Anima egunian etorri giñan, nik zazpi urte nakazela, 1930ian. Berdela bazan orduan! Ama Praxedes eta bixon artian ezin lan danakin eta Markiñan lanian zabillen lehengusiña Tomasa etorri zan geurekin bizitzea eta lanea".

Sasoi hartan bai Kofraixako bizilekua bai bertako garbiketa lana mariñelen alargunei ematen zizkien Kofradiak: "Hemen Trini "Kotxorro" bizi zan lau seme-alabakin. Nere aitxa hil zanian amak 39 urte zakazen eta hiru seme-alaba giñan, gaztena 8 hillabetekua eta neu zaharrena. Ordurako Trini "Kotxorro" k semiak itsasuan zakazen eta nere amai esan zixuen berta juteko. Gero, ama ibilli ezinda gelditxu zanian, herriko beste alargunai esan, baiña iñok ez zanez

Askotan gertatzen zaigu pertsona bat leku bati lotzea, leku horretan sarri ikusi izan dugulako. Horixe gertatzen da Maritxu Kofraixarekin erlazionatzen dugunean eta bere izenaren ondoren Benteria esaten dugunean. Benteria, ez bentak edo salmentak egiten zituelako, baizik eta 43 urte Kofraixan bizi eta lanean jo ta ke jardun zuelako. Maritxuk ondo ezagutzen ditu Kofraixako xirrikitu guztiak, nahiz eta gaur egun museo eta jantoki bihurtu den .

etorri nahi, bertan gelditxu giñan".

Bentalekuan gelditu garenean, San Pedroren irudiak bertan jarraitzen duela ikusi eta poztu egin da Maritxu: "Hau Ramon Apalluk ekarritxakua da. Ramon arraiña erostera etortzen zanian, beti esaten zian bolaleku muturrian San Pedro txiki bat bihar zala eta bolalekua pintxau zeuenian ekarri zian San Pedrua. Leku hau dana beste kolore baten do pintxauta eta mahaixa falta deu, bestela berdin-berdin do. Honen oduan sekretaixuentzako lekua zauan eta harutzo eskolia bere terraziakin. Goixan ganbaria

eta beian, lonjak deitzen giñun hortan, baskulak, arraiña gobernatzeko lekua eta ura.

Kofraixa dana, alde batetik bestea, ama ta bixon artian garbitzen gendun, eta gero neuk. Eskerrak Clarita Alberdi bezalako laguntzailiak ere eukitzen genduzen arrain asko zauanian. Eta orduan arraiña beti zauan: bixiua, papardua, berdela, antxoia, atuna,... Barkuak ere asko zian, 19 bat ezautu ditzut. Lonjak kenduta goiko dana egurrezkua zan eta beheko zikinkeixa abarketa azpitxan ekartzen gendun esakailletan gora. Pentsaizu

"Kofraixa dana, ama ta bixon artian garbitzen gendun, eta gero neuk"

Kofraixa 1924an

TA KOFRAIXA ZAHARRA

zenbat arenaketa eñ deten; be-
laun hazurrak minberauta eta esku
danak ebakitxa eukitzen nitxuzen,
orduan ez zauan guanteik eta”.

Garbiketez gain benta inguruko
lanetan ere ibiltzen zen Maritxu.
Bere lehenengo urtetan bentak
Angel Benteruak egiten zituen, ge-
ro Pedro Ulaziak, Jose Mª Zenekor-
tak eta Ponpeio Arreitunaindiak
eta, azken aldian, Jose Agustin
Elezgaraik egiten zituen. “Bentako
ordua goizeko zazpiretan izaten
zan, sirenia bertan gendukan eta
geuk jotzen gendun. Gero, hartzen
noan notia barku bakoitzak zenbat
arrain zakarren eta erostailiai dei-
tzen nixuen, bentako etortzeko.
Danak etortzen zianian, arrain
muestria bolalekura ekartzen no-
an, kiluan honenbeste grano sar-
tzen ziala kontauta, adibidez, hola-
ko barkuk hogetamarreko antxoia
edo hogeikua. Bentia amaitxuta,
arrañak garbitxu bihar bazian gar-
bitxu, kajatan ipiñi ta, kamioiak
kargau ta gero, haura dana bon-
biatzen gendun. Ama ta bixok ma-

**“Sasoirik gogorrena
udaberrixa izaten
zan, goizo jaiki eta
beandu arte lana
eitxen gendulako”**

kiña bat bider gelditzen giñan goi-
zeko hirurak arte bonbiatzen. Gi-
zonak itsasoa ta gu artian hantxe,
lanian. Egun guztiko lana izaten
zan orduan”.

Bestetan, patroiei informazioa
ematera ere joaten zen: “Sekretai-
xuak idazten zian arrantzak Geta-
riatik ziala, Ixkotetik ziala, barruko
kalatik,... eta ni, papera hartuta,
patroiz patroï juten nitzan esaten
nun zauan arraiña, hurrengo egu-
nian haraixe juteko arrantza. Ha-
maika bider patroï baten etxea jun
eta andriak esan: *Txo-txo, nire gi-*

*zona-ta tabernan dia ta
aide. Eta han juten ni-
tzan tabernaik taberna
esatea”*

Gerra sasoia ere ber-
tan bizi izan zuen eta ba-
dirudi zeharo aldatu zela
Kofraixa, kuartel bihurtu
zen eta: “Orduan CNT-
kuak, mendigoizaliak,
gorrixak, reketiak eta da-
nak eon zian. Ganbara
dana soldauz beteta, bo-
lalekua ere koltxoiz bete-
ta, baiña jatekua geurian
eitxen zeuen”.

Gerran, beraz, ostatu,
geroago ospitale; zer ez
zen izan Maritxuren
etxea: “Terrazatik amil-
tzen zala baten bat, moi-
lan eo itsasuan miña hartzen zeuen
asko geurea etortzen zian. Inoiz as-
te bete pasa ere bai osau arte. Az-
kenian gizon bat geurian hil zan
eta entierurako gorputza geuretik
atea zan.

Beheko tabernara jaitsi garene-
an, itsaso txarreko gabetan etor-
tzen ziren gizonekin gogoratu da:
“Itsaso haundixa zanian Kofraixak
bi-hiru gizon ipintzen zitxuen fo-
kuakin ganbaratik guardixa eitxe-
ko, sokaik-eo etetzen bazan prest
eoteko. Orduan askotan deitzen
zeuen: *Praxedes! Baguaz gora!*.
Gure amak bihotza ere emango
zoan eta kafia ein, danai eman eta
han juten zian guardixa eitxea.
Behin, 1952ko dizienbre 28xan,
itsaso txar-txarra eta barku danak
trabes einda zozela, gizonak etorri
zian txikotak-eta amarratzea, gan-
baran zozenak ere jun zian lagun-

**“Gure etxia ospitxala
ere bazan, moillan eo
itsasuan miña
hartzen zoana geurea
ekartzen zeuen eta”**

Maritxuk Kofraixatik irten zuenean, 1973an

tzea, baiña itsasuak 5 gizon era-
man zitxun eta itxo ein zian.

Maritxu Kofraixara joan zenetik
1973an irten zen arte arrantza
mundua asko aldatu zen. Hasieran
ezagututako barkuak, adibidez,
txalupa beladunak eta ikatzakin
ibiltzen ziren baporak eta denak
Kofraixara joaten ziren bai arraina
saltzera bai arrain guztia ateratzera
ere. Geroxeago, lehenengo biberodun
barku handiak egin zirenean
ere, berdin jarraitu zuten. Horrela-
ko gehiago egin zirenean, oster-
a, arraina jela fabrikako moilara era-
maten zen, Kofradia Zaharrean
bentak bakarrik eginez. Beste alda-
keta bat garraioarena da, hasiera-
ko idi gurdietatik geroko kamioi
txiki eta handietara pasatuz. “Or-
duan idi burdixetan kargatzen gen-
dun arraiña. Baserritxarrak kontuz
ibiltzeko esaten zeuen beti. Egun
baten, ekarri zeuen idixa, eta pos-
tai jo zion ostikuakin sua ta dana
atea zoan. Bere onduan zauanai,
berriz, sekulako markia laga zion”.

Badakigu Maritxuk esandako
guztiak ezin ditugula hona ekarri.
Oraingoan, beraz, hementxe utzi-
ko ditugu Kofraixa Zaharra eta
Maritxu.

“Oztopo arkitektoniko asko dago Mutrikan”

INIGO ILLARRAMENDI 38 urteko mutrikuarra da. Jaiotzatik paralisi zerebrala du eta aulki bati loturik bizi da. Hala ere, honek ez dio kendu bere zaletasunetako bat praktikatzeko aukera: kirola. Bergarako Aspacen egiten du lan eta bertan Boccia izeneko kirola eta Eslalom-a pratikatu izan ditu. Eta ez zen bat ere makala...

Ze egiten duzu astean zehar?

Begarako Aspace zentroan lan egiten dut; duela 15 bat urte joan nintzen bertara, 23 urte nituela. Eroski eta Caja Laboralekin dugu kontratua eta zestoak egiten ditugu duela 4 bat urtetik hona.

Baina lana bakarrik ez duzu egiten bertan...

Ez, kirola ere egin izan dut. Bergarako zentrorra joan aurretik, Eibarren eta Zumarragan egon nintzen. Baina azkeneko honetan *boccia* izeneko kirola eta *eslalom*a egiten hasi nintzen.

Zertan datza kirol bakoitza?

Boccia petankaren antzeko jolasa da. Diana bat dago eta kirolari bakoitzak bere bolak ditu. Dianara ahalik eta gehien urreratzen saiatu behar duzu eta aurkariak zuk hurbilen utzitako bolak urrutiratu ez ditzan saiatzen.

Eslaloma, berriz, oztopoz beteriko lasterketa bat da.

Eta asko praktikatzen al zenuen?

Ez. Astean behin praktikatzen nuen *boccia*, ez bainuen nola egin joan etorria. Eta lau urteren ondoren nekatu egin nintzen egoeraz. Baina, lehiaketetan parte hartu izan dut eta, horretarako, pare bat hilabete lehenago hasten nintzen gogorrango entrenatzen.

Nola joan zitzaizkizun, bada, lehiaketa haiek?

Ba oso ondo! Eslalomean Espainiako txapelduna izan naiz behin eta beste bitan zilarra eskuratu dut. Eta Euskadi mailan, berriz, hiru aldiz izan naiz txapelduna.

“Euskadi mailan hiru aldiz atera nuen txapelketa”

ARRIETA
AUTOZERBITZUA
eroski

Jose M.ª Altizbur Etorbidea
 Tel. 943 60 31 01
 20830 MUTRIKU (Gipuzkoa)

Mila

Fruitategia

Erdiko Kale, 19
 Tfno. 943 60 33 23
 20830 MUTRIKU

Espainiako urrea irabaztea galarazten zidana beti gali-ziar bat izaten zen. Baina hark bai zuela entrenamendua! Astero entrenatzen zuen eta ni ordea, lehen esan dizudan bezela, lehiketak baino pare bat hilabete lehenago hasten nintzen.

Beste zaletasunik ba al duzu?

Telebistan kirola ikustea gustatzen zait; futbola, saski-baloia... eta musika ere pila bat gustatzen zait. Txiki-txiki-tatik entzun izan dut musika eta asko gustatzen zait.

Orain paraolimpiadak datoz, eta *boccia* joku olinpikoa da... Gustatuko al litzaizuke bertara joatea?

Ufa! Bai, noski! Kirola pila bat gustatzen zait eta kirolaria izan naizenez, mundiala izango litzateke bertara joatea. Baina jada ez dut kirolik egiten eta ezin izango naiz joan. Hala ere, Donostiako A Spaceko bi kide badoaz Ate-naseko paraolimpiadetara. Ea ba zortea duten eta ondo ateratzen zaien guztia!

Kirolaria izatea berez zaila bada, kirolari ezindua izatea...

Kirolari ezindua izatean asko sufritzen da. Ezin duzu egin zuk nahi duzun guztia eta nahi duzun moduan eta honek sufritzea ekartzen du. Ezindua ez den batek ez ditu inolako oztopoak aurkitzen kirola egiterako orduan; apuntatu eta praktikatzea besterik ez du. Baina ezintasun bat izateak oztopo asko jartzen dizkizu.

“Kirolari ezinduak asko sufritzen du”

Mutrikuk herri aldapatsu ospea du. Aldapez gain, ze beste oztopo aurkitzen dituzu herrian?

Mutrikun bizitzea oso zaila da. Izan ere, oztopo arkitonikoak aurkitzen dituzu nonahi. Taberna batera sartzeko orduan, adibidez, lagun bat edo arrebak izan behar ditut alboan. Espaloia egotean, ezin naiz neure kasa sartu eta irten taberna batean.

“Jendeak gehiago errespetatu behar ditu pasabideak...”

Etixerako sarreran ere, arazo ugari izaten ditut. Aldapa bat dago jarrita sartu ahal izateko, baina kotxeak baldin badaude nola joango naiz aldapara? Jendeak ez du ezer errespetatzen eta askotan kotxeak daudela-ta ezin pasatuta gelditzen naiz.

Eduarne Burgaña

OLATZ ARREGI

Barne diseinua

PROIEKTURAK

etxebizitzak eta lokal komertzialak

OBRA ZUZENDARITZA

Tel: 943 603 173 - web: 943 776 396 - interesad@euskalteel.net

Pentia Kalea 11, behe - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

Arropadenda

Tranpakale, 6

20830 Mutriku (Gipuzkoa)

943-60.70.32

SATURRARAN SATURRARANGO BAINUETXE

Saturrarar baserria, bainuetxea, hotelak, atsedenerako lekua,... hori guztia zegoen Saturraranen XIX. mendearen amaieran. Saturrarar baserria, kantina, aparkalekua, txiringitoa eta Sokatira taldekoen lokala dago gaur egun. Zer gertatu da bien bitartean? Horixe argitzen saiatuko gara SATURRARAN 150 URTE izenburuarekin azalduko diren artikulu hauetan.

Errota bat eta bi baserri zeuden ingurunean, bainuetxea egiteko leku aproposa ikusi zuten Jose Errasti kontratistak eta Jose Agustin Etxeberriak (Elgoibarko sekretarioa). Terrenoak, Ziortzako abadeari, Joakin Meaberi erosi zizkieten 1867an eta handik bi urtera 1869an Grand Hotel ostatu handia eraikita martxan zegoen.

Denetik zeukan hotelak, bertara iristen ziren bezeroak eroso egoteko. Janaria fresko edukitzeko elurarentzako gela berezia zeukan, ez da ahaztu behar XIX. mendean

kariak eta liburuak irakurtzeko bata eta billarrean jokatzeko bestea.

4 bainuontzi zituen hasieran Grand Hotelak, baina badirudi eskaera gehitu egin zitzaizela eta beste etxe bat eraiki zuten alboan "Villa Capricho" bainu gehiago eta logela gehiago jartzeko. Bainuak ur beroarekin (itsasokoa) edo ur hotzarekin hartzeko aukera zegoen hotelean bertan, bainua hartzen laguntzeko bainu zaintzaile guzti.. Itsasoan bainua hartu nahi zutenentzat ere bazeuden bainuzainak, gizonezkoak eta emakumezkoak. Prezioak, bainuaren arabera: bainu beroa hotelean 7 erreal, bainu hotza hotelean zein hondartzan 3 erreal. Oporretara etortzen ziren bezeroak, normalean, egun batzuetarako etortzen ziren eta, kasu horietarako eskaintzak egiten zituzten, "harpidetza" deitzen zioten. Bainu beroak 12 bainu hartzeko harpidetza 60 erreal; bainu hotzak 25 bainu hartzeko harpidetza 60 erreal. Eskaintzaren barruan sartzen zen bainuzainaren soldata, izara, aldagela eta bainuak hotelean hartuz gero bainuontzia erabiltzea.

gaudela eta ez zegoela hozkailurik (frigorifikorik). Bi jan-gela zituen kategoriaren arabera bezeroak banatzeko; menuak ere bi eskaintzen zituen. 84 logela zituen baina gidaridun ateak erabiliz banatzen zen espazioa, eta bezeroak hala nahi izanez gero, hiru, lau edo bost ataleko gelak egin zitekeen familia guztia batera kokatzeko. Gaur bezalaxe, orduan ere, gelarik garestienak itsasora bistak zituztenak izaten ziren. Atsedenerako eta denbora pasagela orokorrak ere bazituen eguneroko prentsa, aldiz-

gaudela eta ez zegoela hozkailurik (frigorifikorik). Bi jan-gela zituen kategoriaren arabera bezeroak banatzeko; menuak ere bi eskaintzen zituen. 84 logela zituen baina gidaridun ateak erabiliz banatzen zen espazioa, eta bezeroak hala nahi izanez gero, hiru, lau edo bost ataleko gelak egin zitekeen familia guztia batera kokatzeko. Gaur bezalaxe, orduan ere, gelarik garestienak itsasora bistak zituztenak izaten ziren. Atsedenerako eta denbora pasagela orokorrak ere bazituen eguneroko prentsa, aldiz-

Osasuna zaintzera eta atsedena hartzera etortzen ziren Saturrarana, horixe baitzen garai hartan moda, aberatsen esku zegoen moda, oporraldia igarotzera bainue-

150 URTE (I): A, ATSEDENA ETA OSASUNA

txera joatea. Saturrarana etortzen ziren bezeroen osasuna zaintzeko sendagi-lea joaten zen egunero bainuetxera eta gaixorik zeuden bezeroei ahuntz esnea edo asto esnea eskaintzen zitzaien.

Garraioa egiteko zalgurdiak erabiltzen zirela kontutan hartzen badugu, sekulako korreo zerbitzua zuten. Egunero jasotzen zen korroea Frantziatik, Madril, Gasteiz edo Zumarragatik eta Bilbo zein Santandertik. Bistan da, posta zerbitzuak korroea ekarri eta eramane egiten zuela. Mandatuak bidaltzeko zerbitzu berezia ere bazegoen, gaurko SEUR edo antzerakoa, mantso-agoa noski.

Eta zer egiten zuten trenez Zumarragaraino eta gero zalgurdiz Saturrarana iristen ziren bisitari aberats horiek?

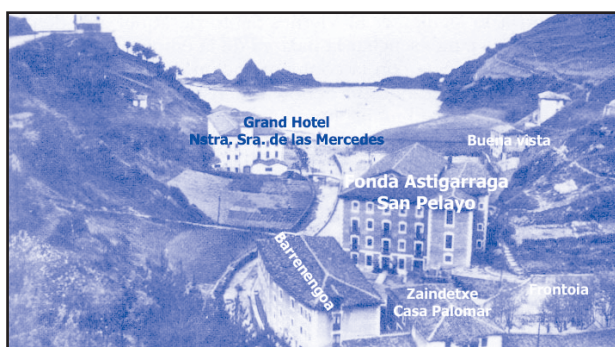
Jan, lo, paseatu, irakurri, bainua hartu, billarrean jokatu eta inguruko herriak bisitatu... Akilla baserrira egiten zuten irteera mimo handiz prestatzen zuten. Arratsalde bateko irteera izaten zen. Batzuk oinez joaten ziren eta besteak zaldiz edo mandoz. Oinez joan nahi zutenentzat bastoiak eskaintzen zituen hotelak eta nekearen beldur zirenentzat mandoak kartolakin edo zaldia zelatuta. Hotelaren atzetik, Katetxe azpiko maldan barrena igotzen zuten; bide erdira iristean, basoko zuhaitzen hostopean, atsedena hartzeko unea izaten zen. Taldetxoa osatu eta behar bezala antolatutako bisita zenean, hotelak freskagarriak eramaten zituen basora atsedenaldira edateko baita Akilla baserrira ere gailurrera iritsitakoan freskatzeko. Honela deskribatzen du Antonio Truebak Akilla gai-

netik ikusten dena:” Oso goian dago eta ikuspegi zoragarriak daude bertatik. Itsas bazterra, legoa askotara ikusten da; horrela, egun argietan Miarritzeko itsasargia, Donostiako gaztelua, e.a. ikus daitezke. Barru aldera begiratuz gero, medi gailurrak ikusten dira, basoak eta mendi malkartsuak Espainian eta atzerrian bidaia egiten dituztenek ikusitakoen inbidia gabeak”

Ikus daitekeenez goi-goiko mailan zegoen Saturrarango Gran Hotela eta dirudienaz jende asko erakartzen zuen. Hori dela eta, inguruko etxeak ostatu bihurtu ziren. “Barrenerrota”, izenak berak dioen bezala, errota zena, “Astigarraga Hotela” izan zen gero, bere kaperatxo, terraza, paseatzeko jardina eta guzti. Maila apalagokoa zen “Barrenengoa ostatua” eta ikuspegi zoragarriak zituena “Buena Vista” hotela. Garairik onenean, guztien artean 700 lagun inguru biltzen zituzten.

Denborarekin batera modak aldatu egiten dira eta bainuetxeen beherakada etorri zen. Bezeroak gutxitu eta Grand Hotela eskutik eskura pasatuz joan zen. Azkenean, 1920an Pedro Ikatzak Gasteizko Seminarioari eman zion hotela doan. Handik urte batzuetara Gasteizko Gotzaiak inguruko hotel guztiak erosi egin zituen eta Seminario bihurtu.

Arantza Ugarte eta Xabier Basterretxea

MYGERZATARRAK AIZ

*Hamazazpi urte zituela
hasi zen Fausto Mugerza
aizkora kontuekin, baina
soldaduzka bukatu
ondoren heldu zion serio
enborrari. Baditu
ondorengoak, Ugaitz eta
Aratz semeak.*

Duela hogeita bost urte aizkorarako zaletasun handia omen zegoen... "garai hartan Olatz eta Ibiri auzoko mutil askok egiten genuen aizkora, oso zaleak ginen baina hori galtzen joan da, egun, nik bakarrik jarraitu diot kirolari. Bizimodua asko aldatu da, baserri giroa ere aldatu egin da, lehen basora jende asko joaten zen lanera, gaur ez, eta hemen bezala Nafarroan eta beste herrialdeetan. Dena den Mutrikun ez dago aizkorarako zaletasun handirik, baserri giroan ez bada".

Urteak pasa badira ere gogoan du lehendabiziko emanaldia... "Olatzen izan zen, hamazazpi urterekin, estreinaldi haren ondoren Mutrikuko auzo batzuetan aritu nintzen. Hegitabost urte nituela Euskadiko txapelketara

FAUSTO: "Plazarik gogorrena, duela bi urte Mendaron egin nuena, lana gogor egitea tokatu zitzaidan"

aurkeztu nintzen, han hirugarren, bigarren eta finaleraino iritsi nintzen. Orain ere ibiltzen naiz Euskadiko Txapelketan, irailaren 5ean Angoston, Burgosko mugan izango naiz. Zaila da hogeitaka urtetan eustea, legeak eta gazteak atzetik baletoz gu erretiratuta egon beharko ginateke baina gazterik ez dator eta guk segi egin behar. Aizkora egon badago jendea baina ez maila handikoa".

Agian gogorra delako izango da... "gogorra eta garestia, hori da aizkora mundua. Egurra Nafarroatik ekartzen dugu, pagoa da guk erabiltzen dugun egurra. Egurra erosi eta zuk zeuk ekarri behar duzu. Ekarki ondoren hezetasuna mantendu behar du eta horrek bere lanak ematen ditu, ez da ez jendeak pentsatzen duen bezain erraza. Zaletasun handia izan behar duzu honekin jarraitzeko. Gu herri askotan ibiltzen gara, Euskal Herrian eta hemendik kanpo ere (Bartzelonan, Coruñan...) erakustaldi ugari egiteak animatu egiten zaitu nahiz eta herritik kanpo izan".

Aitaren zaletasunak badu jarraipenik... "guk aita ikusten genuen aizkora baina harriak jasotzeari ekin genion, amari grazia handirik egiten ez zionez aizkora-

ATXUKALE

Kirola - Jostailuak - Umeentzako gaiak

TEL.: (943) 60 39 59

Beheko Plaza, 2/g

20830 MUTRIKU

Gipuzkoa

KALBAIXO JATETXEA

TELEFONAK:

943 66 32 56

943 66 30 16

MUTRIKU

KORAK ZORROZTYTA

gatik aldatu genuen. Nik (Ugaitz) zortzi urte nituela egin nuen lehendabiziko proba, Gallartan. Nik berriz (Aratz) bederatzi urte nituela, telebistatik deitu ninduten harria jasotzera joateko eta hara joan nintzen. Gero duela pare bat urte edo "Sorginen Laratzera" joan ginen aizkora proba egitera, oso gustura pasa genuen, oso esperientzia polita izan zen guretzat".

Prestaketa berezia ere eskatuko du kirol honek...

"ez dugu prestaketa berezirik egiten, asko ibiltzen gara mendian, korrika piska bat ere egiten dugu baina guk nahi baino gutxiago. Azkenengo asteetan janaria ere kontuan hartzen dugu baina ez gehiegi. Loia eta jatorduak dira zaindu beharrekoak eta horiek ondo eginez gero gorputzak eskertu egiten du, hobeto joaten zara emanaldietara".

Uda sasoia, herrietako jaiak, izango da bai non ibili... "han hemenka jarraituko dugu gure erakustaldiekin, lehen esanda bezala, udazkenean agian Gipuzkoako txapelketa egingo da, eta gabon inguruan Urrezko Aizkoran parte hartuko dugu, beterano mailan eta gazte mailan izango dira probak eta hor jarriko ditugu indarrak".

Aizkoraren etorkizunaren kolorea... "nik (Ugaitz) ilun samar ikusten dut, lehen esan dugun bezala atzetik ez dator erreleborik, oraingoz behintzat, eta horrek ez du panorama alaitzen. Gazteak beste zaletasunak ditu, futbo-

UGAITZ: "Zaintzea tokatzen zaigun arren ateratzen dugu parrandarako tartetxea"

la, bizikleta... gure lana bakarkakoa da, zuk zeuk egin behar duzu lan guztia, ez duzu talde baten babesik eta batzuetan gogorra egiten zaizu honetan aritzea, baina ez daukagu atzera egiteko asmorik, ez dakigu noraino iritsiko garen baina gogoak laguntzen digun bitartean aurrera egingo dugu".

ARATZ: "Iaztik hona alde handia egin dut, denboran asko jeitsi naiz eta pozik nago"

Ohituak gaude mutilak aizkoran ikusten, neskarik apenas... "garai batean Saralegitarrak aritu ziren baina hor bukatu zela ematen du, nik behintzat ez daukat inoren berririk".

Lerro hauen bidez zorionak eman nahi dizkio Kalaputxik Aratz Mugerzari Aiako proban lortutako denboragatik, gero eta tarte gutxiago baitauka bere anaia Ugaitzen denbora parekatzeko. Eskerrak Mugerza aizkolariei eskeinitako une goxoengatik. Animo!

“Gazteak eta helduak gustura sentitu behar dira liburutegian”

Urte asko dira Mutrikuko liburutegia martxan jarri zenetik eta urte horietan zehar zaharbertzeko lanak egin izan dira. Aurtengo udako etenaldia aprobetxatuta, berritze lan berriak egin dira eta urrian liburutegia berri-berri zabaltzeko asmoa dago, altzariak eta zerbitzua berrituta. Liburutegiko lanak zertan izan diren gehiago jakitearren, Ion Gamba kultura zinegotziarengana jo dugu.

Zerk bultzatuta etorri dira obra hauek?

Urtean zehar liburutegiko zerbitzuak erabiltzen dituzten herritarren perfila aztertuta, ikusten da hutsune handia dagoela adin batetik aurrera. Esan daiteke helduek eta hamazortzi bat urtetik gorako gazteek ez dutela ohiturarik liburutegira hurbiltzeko. Horrek buelta behar du, liburutegiak asko baitu horiei ere eskaintzeko. Azken-azkenean, obren helburua lehen hurbiltzen ez ziren gazte eta heldu asko liburutegian gustura sentiaraztea da.

Zeintzuk lan egin dira?

Saneatze lanak egin dira lehendabizi, horretarako liburutegia erabat hustuta: Lurrean pinkia eman da, paretak pintatu dira eta elektrizitate sarea ere berritu egin da. Bestalde, altzari guztiak ere berriak sartuko dira, liburuentzako apalategiak, lanerako mahaiaik...

“Interneteko doako sarbidea ere izango da liburutegian”

Liburutegiko zerbitzuak liburuetatik haratago eramatekoak zarete...

Bai. Gaur egun, jakintza eta ikerketa arloak liburuetatik haratago doaz eta internetek eta teknologia berriek ematen dizkiguten aukerei ezin diegu muzin egin. Horregatik eta herrian zegoen KZgunea itxi zelako, liburutegian internetarako doako sarbidea eskaintzea erabaki zen. Bost edo sei ordenadore jarriko dira liburutegian sartu eta eskuineko gelan. Gainera, egon daitezkeen zalantzak eta argitzeak, astean behin KZguneko arduradun bat etorriko da jendearekin egotera.

Lehenengo lokalaren antolaketa berria izango da?

Lehenengo aldaketa lehentxoago esandakoa izango da. Horretaz gain, lehen-lehen umeen liburutegia zena eta azken urteetan itxita egon den gela, kultur etxeko sarreran ezkerrean dagoena, liburutegiko gela handiarekin lotu nahi da. Izan ere, liburutegia txiki geratzen zegoen ditugun liburu guztientzat.

Zenbat liburu fonda du, bada, liburutegiak?

Liburutegiko liburu guztiak kontuan hartuta, orain arte jendaurrean eta biltegian gordeta egon diren guztiak kontuan hartuta, 9000 liburu inguru izango ditugu. Horiek guztiak jendaurrean nahi dira ipini, nahi duenak behar duena eskura izateko. Aurreko urteetan espurgoa egin zen, hau da, liburu zaharrak eta apurtuak erretiratu eta berriez ordezkatu, eta liburutegia eguneratu zen. Hala ere, oraindik badira atal batzuk liburu hornitu beharrekoak.

Eta haurren liburutegia?

Gazte eta helduen beharrak eta umeen oso bestelakoak izaten direnez, umeen liburutegia helduenetik berezita jarraitzea nahi dugu. Hori dela eta, aurreko urtean egon zen moduan, ludotekan jarraituko du umeen liburutegiak eta han ere egokitzen batzuk egingo dira, funtzionalak batez ere. Adibidez, umeen liburuak gordetzeko apalategi berriak jarriko dira umeek liburu guztiak esku-eskura izan ditzaten.

Aurrerantzean berrikuntza gehiago izango da?

Epe ertainean liburutegiko fondoaren katalogazio informatikoa burutu nahi da, egungo baliabideak baliatuz erabiltzaileari ahalik eta erraztasun eta erosotasun gehienak ematearren. Gaur egun, prozesu luze eta astun hori ehuneko hamarrean dago eginda. Hori egindakoa, liburu bilaketak, adibidez, askoz ere eroso eta azkarragoak izango dira.

Analogikoa ala digitala?

Kontua, argazki ona egitea

Etxeko apaletan arakatu eta txikitako argazkiak aurkitzen ditugunean joandako garaietako une haiek gogora ekarri eta hamaika kontu berritzen ditugu. Orduantxe jabetzen gara argazkien balioaz. Kalaputxin ere, askok eta askok argazki zaharren atala dute gustukoan... Arrazoi bategatik edo besterengatik, irudiak, argazkiak toki garrantzitsua hartu du gure bizitzan.

Duela urte batzuk, ez gehiegi, argazki kamera bat erosi nahi zuenak ez zuen buruko min handirik, erosiko zuena erosita ere 35 milimetroko pelikula darabiltenetako bat erosiko zuen eta. Aukerak izango zituen, jakina: reflexa, konpaktoa edo erabilpen bakarrekoa. Gehiago behar zutenek, gainera, formatu ertaineko eta handiko kamerak ere bazituzten. Argazkiak atera, laborategira bidali eta hurrengo egunean argazki guztiak esku artean. Zaletuenek zuri beltzeko laborategian ere zaletasuna lantzeko aukera bazuten.

Teknologiaren aurrerapena argazkilaritza mundura ere iritsi zen publiko guztiarengana hedatu arte. Ondorioz, gaur egun, lehen geneuzkan aukerez gain, argazki kamera digitalen aukera zabala ere badugu. Esan daiteke argazkilaritza ohiturak erabat aldatu direla azken urteetan. Gaur egun kamera erosi behar duena kamera digitala erosteko asmotan sartuko da dendara. Baina jende askok ez du jakingo erosi berri duen kamerak zeintzuk abantaila eskaintzen dizkion.

“Argazkia ateratzen botoia sakatu aurretik hasten da: Argazkia aurrez ikusi behar da”

Abantaila negusiena ekonomikoa dela uste du askok, karreterik behar ez delako eta nahi beste argazki “doan” atera daitezkeelako. Aitzitik, abantaila nagusienak erabilera mailakoak dira adituen ustetan. Izan ere, gaurko kamera arrunt bat eta ordenadorea erabiliz benetan lan dotoreak egin daitezke. Eta horrek, jakina, kameraz gain zahakitura ez dagoen ordenadorea eukitzea ere eskatzen du. Hortaz, irizpide ekonomikoak...

Etxean ordenadorea duenak oporretan ateratako argazki mordo hori ordenadorean sartu eta hor izango ditu betiko, ondo zainduz gero. Hortik aurrera, hamaika aukera. Argazki montajeak, koloretatik zuribeltzera pasatu, aukeratutako argazkiak laborategira bidali anpliazioak egiteko, datorren urteko egutegia argazki horiek erabiliz egin... Irudimenak eman beste aukera.

Baina etxean ordenadorerik ez duenak ez dezala etsi. Gure argazki kamera digitalean ataratako argazkiak CDetan gordetzeko, nahi ditugun argazkiak inprimatzeko eta gauza bereziak egiteko prestatuta daude dagoeneko argazki dendak eta horietan egin dezakegu etxean egin ezin ditugun gauza asko. Onena herriko argazki dendara joatea

eta bertako profesionalari galdetzea.

Hala ere, oraindik badago “argazki kamera digitalek nekez emango dizute kamera analogikoek, betiko negatiboak ematen dizun xarma” pentsatzen duenik eta bere kamera reflexa lepotik zintzilik argazki egokienaren bila ibiliko denik. Horiek ateratako argazkiek, ziurrenik, ez dute kamera digitalaz ateratako argazkien inbidia handirik izango.

Aukera bat ala beste, argazki analogikoaren ala digitalen aukera eginda ere, ez ahaztu inoiz argazkia zeuk aterako duzula eta ez makinak, argazkia ateratzen botoia sakatu aurretik hasten baita, enkuadrea aurreikusten, dagoen argia kalkulatzeko, argazkiari zer eskatuko diogun pentsatzen...

TRATU TXARRAK:

Azken boladan sarri, sarriegi entzuten da gure artean han eta hemen bortxakeria kasuak eman direla. Urrutiko kontua dela pentsatzen dugu askotan, baina gure inguruan ere nahi baino gehiagotan gertatzen dira halakoak. Ondoko lerroetan bortxakeria edo tratu txar motez jardungo dugu eta kasu balitz nola jokatu azaltzen saiatuko gara.

Tratu txarrak era askotakoak izan daitezke. Etxeko tratu txarrak, adibidez, bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik jasotako eraso fisiko, psikiko, sexual edo beste eratakoak izan daitezke. Eraso hauek gizakiaren askatasuna eta duintasuna urratzen dute.

Tratu txar fisikoak masailekoak, lesioak (ospitalera eraman beharra dutenak zein ez dutenak) edo hilketa izan daitezke. Sexualak, berriz, bortxaketa zein desio ez diren jarduera sexualak egitera behartzea. Psikologikoak ordea, mehatxuak, irainak etab. Hauek tratu txar fisikoen aurrekari izaten dira maiz. Tratu txar soziala pertsona bat besteengandik isolatzea da, besteekin harremanak izatea galaraztea. Eta, azkenik, tratu txar ekonomikoak diruari dagokionean erabilera edo informazioa galaraztea.

“Euskal Herrian 2.379 tratu txar kasu salatu ziren iaz”

Etxeko tratu txarrak adin, gizarte-maila, kultur eta herrialde guztietan ematen dira, zoritxarrez. Lehen, herrialde azpi-garatuetan bakarrik gertatzen zela uste zen, “ez baitaude zibilizatuta” pentsatuta. Baina egungo gizarte aurreratuenean ere tratu txarrak ematen dira, eta ez gutxi, gainera. Etxeko tratu txarren kasuan, denbora aurrera joan ahala, erasoak larriagoak egiten dira eta sarriagotan gertatzen dira.

Kasuen %10 eta %30 bitartean baino ez dira salatzen, nahiz eta portzentajea igotzen ari den azken urteetan. Eta salaketa jartzen duten ia gehienek batez-beste 10 urte daramatzate tratu txarrak pairatzen. Gainera, eta hau guztia gutxi balitz, seme alabek ere pairatzen dituzte

gurasoen artean sortutako liskarrak.

2003.urtean, 1372 delitu eta 1007 falta egin ziren Euskal Herrian; guztira, beraz, 2379 tratu txar salatu ziren. Eraso sexual e dagokienez, salaketan %64 27 urtetik beherako emakumeek jarriak dira. Eta

adin horretako emakumeen laurdenak beldurra sentitzen du gauzez bakarrik ibiltzean.

Oso arrunta izaten da emakume batek salaketa bat baino gehiago jarri behar izatea urte batean eta orokorrean, emakume helduak izaten dira. Tratu txarrak jasaten dituzten emakume asko eta askok laguntza psikologikoa behar izaten dute beren bizitza aurrera eraman ahal izateko eta, hein handi batean, gizartean berriro integratu ahal izateko. Kasuen erdia baino gehiago, banandutako bikoteak izaten dira (edo banatzear daudenak) eta seme-alabak izaten dituzte. Eta erasotzailea bikotea izan ohi da kasuen %94,8an. Benetan kezkatzeko datuak.

Terapia jasotzeko orduan era asko daude eta horietako bat gizarte hezitzaileek, psikologoekin batera, ematen duten laguntza da. Ainhora gizarte hezitzailea da eta terapien inguruan pare bat gauza kontatu digu. “Gizarte hezitzaileak beti taldean egiten du lan: Psikologo, gizarte laguntzaile eta beste zenbait espezialistekin, azken finean, gaixoak behar dituen profesional guztiekin. Tratu txarrak jasan dituzten emakumeek zentru batean bizitzeko aukera dute. Eguneroko bizitzan gizarte hezitzaileak egoten dira beraiekin eta talde terapia

“Inor ez da inor baino gehiago. Hortaz, ez dugu inor zapaltzeko eskubiderik”

egungo gizartearen gaisotasuna

egiteko orduan psikologoak sartzen dira jokoan. Talde terapia, oso lagungarria iruditzen zait gaixoarentzat, izan ere, asko laguntzen du norberaren arazoak kontatzeak eta besteak entzuteak. Gizarte hezitzaile baten helburua, azken finean, gizartearen pentsaera aldatzea da: Inor ez dela inor baino gehiago eta, ondorioz, ez dugula eskubiderik inor zapaltzeko”.

“Tratu txarrak pairatuz gero, ez kikildu eta aurre egin egoerari”

Baina emakumeak ez dira tratu txarrak jasaten dituzten bakarrik. Haurrak ere aipatu dira lehen eta askotan hauek izaten dira bikotekideen artean dauden arazoak pairatzen dituztenak.

Maria ere gizarte hezitzailea da eta haurren harrera-etxe batean jardun zuen lanean. Bertan betetzen zuen rola guraso batena zen. *“Haurraren tutoretza du momentu horretan gizarte hezitzaileak, eta bere ama edo aitaren papera betetzen du. Haurra eskolara joaten da, bertan bazkaltzen du eta arratsaldean bueltatzen denean zentroko lagunekin jolasten du. Afalostean, berriz, pijama jantzi eta ohera. Zentro hartan ez da talde terapiarik egiten, baina haur bakoitzak psikologo bat du bertatik kanpo. Eta nik neure esku zegoen haurrari laguntzen nion terapiara joaten. Asteburuetan, berriz, ahal duen haurra etxera joaten da, eta bestela zentroan gelditzen dira”.*

Tratu txarrak pairatzen dituztenetatik asko, juridikoki “galduta” eta zer egin ez dakitela gelditzen dira. Hona hemen, **Emakunderen** arabera, jarraitu beharreko urratsak:

1. Berehalako eraso baten aurrean, ahal baduzu, polizia deitu. Ertzaintza 112 edo Udaltzaingoari (679162500). Eta ahozko komunikaziorako arazoak badituzu, 943 447 904 telefonora.
2. Eraso gertatu bada, kontu iezaiozu zeure konfidantzako pertsona bati eta laguntza eskatu.
3. Lesio fisiko edo psikikorik izanez gero, joan zaitez osasun-etxe batera. Lesioen jatorria azaldu eta txosten medikoren kopia egin.
4. Osasun laguntza eskatzen duen lesiorik ez baduzu, joan udaletxeko gizarte zerbitzuetara. Argibideak emango

dizkizute eta esango dizute nola eskuratu doako laguntzak: psikologoak, juridikoak, ekonomikoa, ostatua... Lan-orduz kanpo babes etxe bat behar baduzu, deitu 24 orduko larrialdi zerbitzuetara; Gipuzkoan, 112.

5. Babesa behar baduzu, babesteko agindua eska dezakezu polizia, epaitegia, fiskaltza, Biktimak Laguntzeko Zerbitzuan, gizarte zerbitzuetan edo bestelako laguntza zerbitzuetan. Eskabide-orria emango dizute eta bete ondoren, epaitegira bidaliko dute berehala. Epaileak deklaratzera deituko zaitu eta, hala badagokio, zure babeserako neurriak hartuko ditu. Oso garrantzitsua da behar bezalako aholkularitza izatea bai eskabide-orria betetzerakoan eta baita epaitegian ere. Horretarako, Gipuzkoako 652 779 043 telefono zenbakira dei dezakezu.

6. Ikusmen, entzumen edo mugikortasun arazoren bat edo beste ezintasunen bat izanez gero, jakinarazi arazo hori. Norabait joateko laguntza izan dezazun, zeinuen interprete bat behar baduzu, etab.

7. Atzerritarra bazara, eta paperak behar bezala dituzun albo batera lagata, jarraitu gida honetako urratsei. Osasun-laguntzara, laguntza juridikora eta larrialdi-zerbitzuetara doan iristeko eskubidea duzu. Gainerako laguntzetara iristeko eskatu erroldatzea udaletxean.

Edurne Burgaña

Zorion agurrak

NAHIA

Etzeko printzesiai 7 urte bete dituelako Alaitz, aita eta amaren partez Zorionak! Jarraitu horrelakoxe zintzoa izaten!

LEIRE

Gure Lasarteko sorgin txikiari 4 urte haundi bete dituelako, Zorionak! Mutrikuko aiton-amona eta famili osoaren partez.

JOSE ANGEL ETA ANABEL

Mila zorion eta horrenbeste muxu gure ezkonberriei. Ondo-ondo pasa Galbaixuak ere.

MIREN

Izeko Miren zure eguna ondo pasatuko zenuelakoan Zorionak! etzeko-en partez eta muxu bana Ekain eta Enaran partez.

IRAITZ

Zorionak bihotza! Irailaren 3an 5 urte bete dituzulako. Milaka muxu ama-aita, aiton-amona eta osaba Zigorren partez. Aupa mutil haundi!

MAREN ETA IÑAKI

Zorionak aitatxo eta poxpolin mari sorgin! la putzara haundi batekin atzetzen dezun lenengo kandelial!

NORA eta ANE

Irailaren 2an 6 urte bete dituzten gure neska politei zorionak bihotzez eta musu pilo bana euren lehengusu-lehengusina guztien partez.

Zorionak sorgintxoari irailaren 17an 4 urte haundi bete dituelako. Ongi pasatu dezala. Zorionak! izeko, osaba eta Lararen partetik.

PERU

Moilako alkate txikiari zorionak! Tolon-Masillas kompany.

JON

Zorionik beroenak gure etzeko "txiki-enari" bere 16. urtebetetzean. Aita, ama eta Enaran partez, ondo pasa eta gitxi gasta!

NAZARET

Abuztuaren 19an urte berri bat bete zenuen eta ez gara ahaztu. Zorionak eta urte askotarako!

AGUSTINA

Abuztuaren 25ean urtebetetzea izan zenuen eta zorionak etzeko danon partez!

MARIANA

Bare-bareko zerbitzari finari zorionak! lan gitxio eta parranda geixo!

IDOIA

Udazkenarekin batera urteak betetzen dituen lankideari, zorionak!

MERTXE

Zorionak Bebe! Zain gaude zure urtebetetzea zurekin ospatzeko. Etorri oparia jasotzera... eta guri ere ekarri beste bat.

MIREN ARRIZA-BALAGA

Zorionak, Miren, lagun danon partez! Ospatuko dugu bai, ederki asko, urte berria!

AMELIA

Irailaren 11n urteak bete ditu gure Ameliak, guztion urtebetetze egunak gogoan hartzen dituen lagunak. Zorionak eta ondo pasa urte berria.

MADDI

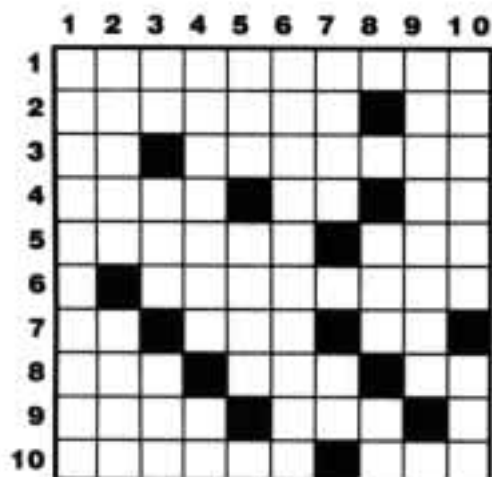
Abuztuaren 23an 10 urte beteta haunditzen ari zaigun neska jator honi mila muxu eta zorion aitaren, amaren eta Beñaten partez.

OIHANA

Gure etzeko larrosa txikiari zorionak eta hiru musu handi, abuztuaren 27an 3 urte bete zituelako. Ama, aita, lbai eta etxe-koen partez.

GURUTZEGRAMA

EZKER ESKUIN

1. Hautatu dezaketena. 2. Komunikabide bat. Oriaren erdian. 3. Musika nota. Pl. jezarleku mota. 4. Karta-joko. Bizkaiko herria. Baldintzetan. 5. Zain. Frantziako hegazkinetan. 6. Bo-kala. Giza gorputza apaintzako prozedura. 7. Aumizkia. Errep. zuzen. Erbia. 8. Bizkaiko ibai. ...danez, dirudienez Kanpo. 9. Kiskali 2003an. Bokala. 10. Abere adarduna. Ezeza.

GOITIK BEHERA

1. Erilea. 2. Legea. Galdetzaile mota. 3. H.O. Leherkari mota. Areago. 4. Hesolak Alderantziz, musika nota. 5. Jurtagailua. Sarrera. Röntgen. 6. Bordin metalak lortzeko tratamendua. 7. Lurrari bira emateko tresna. Bokala. Kasik. 8. Bokala. Kontsonantea. Bharamona. Zaren hori. 9. Arabiako hizkuntza. Potasioa. 10. Katilu txiki. Infusio mota.

SOLUZIOA:

Ezker-eskuin: 1. Hautatu dezaketena. 2. Komunikabide bat. Oriaren erdian. 3. Musika nota. Pl. jezarleku mota. 4. Karta-joko. Bizkaiko herria. Baldintzetan. 5. Zain. Frantziako hegazkinetan. 6. Bo-kala. Giza gorputza apaintzako prozedura. 7. Aumizkia. Errep. zuzen. Erbia. 8. Bizkaiko ibai. ...danez, dirudienez Kanpo. 9. Kiskali 2003an. Bokala. 10. Abere adarduna. Ezeza.

argazki zaharrak

1943ko GALBAIXOTAN HAMAIKETAKUA

Elfina Goenagak lagatako argazkixa.

Behetik hasita: Damian Basurko, Estanis "Olabarro", Pako Ituarte "Paxio", Pako "Larrutx", Dioni "Tatua", Jose "Mantxua", Pako "Katxerua", Andres "Katxerua", Jose M^a "Txatxol", Juanjoxe, Benito Elezgarai, Joxe "Herri", Pako San Vicente, Juanito "Katxas", Juanito "Morokil", Joxe "Obitxiki", Luxiano Itsaso, Elfina Goenaga.

1951 urtea

Aurretik, Joakin Larrañaga, Jesus Barrenetxea eta Juanito Elordi txistulariak; atzetik, Arruti alkatea eta Orfeón Mutricorakoak.

INIGOBELEN
konde 3 - ifonea 943603701

argazki lanak
erretoko digitala
diseinu grafikoak
fotokopiatuak zutikeltazkoan/fotokopiatuak

euskal preso eta iheslariak etxera

**Etxean argazki zahar bat aurkitu duzula...
erakutsiezu mutrikuar guztiei!**

KALAPUTXIn

Luardo etxea, behea · Barrenkale, 12 · Tel. 635748393
kalaputxi@topagunea.com

KALAPUTXI egiten parte

hartu nahi baduzu,

deitu **635748393**

telefonora.

Gustura hartuko zaitugu!

IRAILAK 26, DOMEKA

Euskal Herriko 50 mendi ikusgarrienetara igoera elkarteko bazkideen eta lagunen artean.
BURUMENDI MENDI ELKARTEak antolatuta.

SAN JERONIMOKO JAIAXAK

IRAILAK 30, EGUENA

10:30etan, Jaiei hasiera emateko, **TXUPINAZOA!**

11:00etan, **MEZA.**

Meza ondoren, **HERRI KIROLAK**, gure arbasoen ohiturak galdu gabe!

Mutrikuko Soka Tira taldeko 6 mutil puskek herri kirolen pentatloi ikusgarria eskainiko dute:

Kirolariak: Xabier Urreisti, Gotzon Arrieta, Urko Galdos, Jon Mugartegi, Patxi Ituarte eta Jose Lapazaran.

Jokoak: Txokorrak, ingudea, gurdia, lasto jaurti-tzea, lasto altxatzea eta sokatira.

17:00etan, **IBIRI** bere zezen eta animaliekin.

Patxulin de Isasi ere bertan egongo da zezenen aurrean duen ausardia eskainiz eta gero umeentzat jokoak eta hainbeste erregalo! Ez galdu aukera!

21:00etan **AFAIMEXENDIA** eta TXOTX! (Tikeak salgai etorri nahi duenarentzat).

Giroa alaituz gurekin izango da DISJEI PEDRO, alias "PELOX", zuzen-zuzenean saladefiestas ILLUNBEN.

23:00etan **IMUNTZO ETA BELOKI**rekin erromeria, ligatzeko aukera aprobetxa! Bai horixe!

URRIAK 1, BARIXAKUA

23:00etan **SUPERKONTZERTU ANIMATUA:** TTA-KUNPA / TUBOSKAPI / TALDE SORPRESA! eta gainera, SARRERA DOAN! Ala!

URRIAK 2, ZAPATUA

23:00etan, **TRIKIZIO** taldearekin erromeria. Lasai! Ez du euririk egingo, fede haundia daukaguta!

00:30etan, pasa den urteko "exitua" ikusita, berriz ere **ASTO LASTERKETA** ikusgarria.

Astua: Dolorex, Jaxinta, Joxepa eta Juxtina.

Astakiluak: Isasi, Etxerre, Illunbe eta Errotaberri.

Arauk: Ezin dira astoak "jo" eta maitasunez trata-

tu behar dira. Derrigorrez kaskoa eta txalekoa jantzi behar dira, sorpresa arrarorik ez izateko.

Prestatu ipurdi masailak eta animatu zuek ere parte hartze-ra, aupa!

Jarrain, urtero legez, auzoko andra zoragarriak eta Pedro Sopajana-k prestatutako txokolate eta berakatz zopa konbinatu berezia jateko aukera ederra! Hurrengo egunean ajerik ez izateko!

URRIAK 3, DOMEKA

11:00etan, **MEZA**

Ondoren, auzoko gazteak elkarren kontrako **HERRI KIROL** saioan.

16:30etan, II. BRIKKA TXAPELKETA. Sariak egongo dira!

Ondoren, errifan zozketa egingo dugu, zorte on!

USAINA BAI, ANTZIK EZ!

BERTSO ESKOLAREN OHARRA:

OKELAR BERTSO PAPER

SARIKETArako lanak aurkezteko epea zabalik **azaroaren 5era arte**. Lanak Mutrikuko Bertso Eskolara bidali (Luardo Etxea, Barrenkale, z/g) edo xuranga@leartik.com helbidera.

ANTOLATZEN DITUZUEN EKITALDIEN BERRI EMAN NAHI DUTEN ELKARTE GUZTIEK ZABALIK DUTE ORRI HAU.

DEITU 635748393 TELEFONORA EDO IDATZI kalaputxi@topagunea.com HELBIDERA.

>>> Digitala dela eta, galtzabete lan izango dugu
argazkigintza berrira egokitzten, bai zuek eta bai guk.
EGIN DEZAGUN BIDEA ELKARREKIN!!

argazkiak<
errebelatu klasikoa<
digitaletik paperera<
memoria txarteletik cd-ra<
kiosko digitala (autozerbitzua)<
argazkitik argazkira<
erretoke digitala<
kartelgintza<
fotokopiak<
fax publikoa<

IÑIGOBELÉN

argazki lan analogiko eta digitalak
diseinu grafikoa

euskal preso eta iheslari politikoak etxera!!!

BERTAN ELKARTEA
OSATZEN DUTEN DENDAK:

AGERRETXXO OINETAKOAK
ALBARO DENDA
ALDATU ETXEA
ANDONEGI JANTZIDENDA
ATERPE ALTZARIAK
AUTOS MUTRIKU
BERISTAIN LIBURUDENDA
BOUTIQUE ALDATU
BUCEO EUSKADI
DONIBANE OKINDEGIA
ERDIKO MERTZERIA
GUADALUPE DENDA
HEIDIN DENDA
IPARRAGIRRE ALTZARIAK
OPTIKA
IÑIGO-BELEN
IZARRA UME JANTZIAK
IRIPE
APAIN
JONE LORADENDA
LON APRAIZ BOTIKA
MADARIAGA
MANEIRO LENTZERIA
MICROSYSTEM
MILA FRUITADENDA
MENDIBE KIROLAK
OINEZ KIROLAK
OLAIZOLA UME JANTZIAK
OLATZ MERTZERIA
POTERO
TINKO SPORT
TXALUPA LIBURUDENDA
URKIRI ELIKAGAIK

mutrikuko dendarien elkarte

Bertan faituz!